

מי שמתו פרק שלישי ברכות

יח.

עין משפט גד מצוה

א ה מיי פ"ד מהלכות
תפילין הלכה כג ר"י
מהלכות אכל הלכה כג ר"י
מגלי ס"ת הלכה כג ר"י
עשין כג טו"ש"ע א"ח ס"ת
מה סעיף א וס"ת ע"ע סעיף
א וי"ד ס"ת כג סעיף ד
א"י שם סעיף ג ג
ב נמי פ"ג מהל' ק"ש ה"ל
ג וי"ד ס"ת א"ח ס"ת ע"ע סעיף
ד וי"ד ס"ת שם סעיף ד ו
א וי"ד ס"ת מהלכות ק"ש
הלכה ג טו"ש"ע א"ח
ס"ת ע"ע סעיף ג ד וי"ד
ס"ת שם סעיף ו
ד וי"ד ס"ת מהלכות אכל
הלכה י"ד ס"ת ע"ע סעיף
ד וי"ד ס"ת שם סעיף ו
מ"ד"ס ב טו"ש"ע א"ח ס"ת
ס"ת ע"ע סעיף ו
ה הלכה י"ד ס"ת ע"ע סעיף
ד וי"ד ס"ת מהלכות אכל
הלכה י"ד ס"ת ע"ע סעיף
ד וי"ד ס"ת שם סעיף ו
ז טו"ש"ע א"ח ס"ת כג
סעיף א וי"ד ס"ת ע"ע סעיף
ו
:17

תורה אור השלם

1. וי"ד אברך מעל פני
מתו ודבר אל בני חת
לאברהם: בראשית כג ג
2. גר ותושב אבני עקבים
תנו לי אהוזת קבר עקבים
ואקברה מתי מלפני:
בראשית כג ד
3. לעג לרש הרף עשהו
שפוט לאיר לא יקנה:
משלי יז ה
4. מלך יי חונן דל ונבול
משלי לו: משלי יט י
5. עשק דל הרף עשהו
ומקברו חנן אביו:
משלי יד לא
6. כי החיים יודעים
שקמתו ודמתים אינם
יודעים מאומה ואין עוד
לקום שָׁקֵר בִּישְׁבֹתוֹ בָּרָם:
קהלת ט ה
7. ויבקרן בן יודיען בן
איש חול רב פעלים
מקבצאל הוא הקה את
שני אֶרְאֵל מֵאֵב הוּא יָרֵד
והקה את הארץ בחוק
הבאר ביום השקל:
שמואל ב כג כ

רבינו הנואל

ת"ר המוליד עצמות
איש חול רב פעלים
יתנם בדיקא פי' שני
שקין מחוברין ומבזין על
החומר אחד מצד זה ואחד
מצד אחר. ובלשון ישמעאל
אכלרבי.

והתניא פטור מתקיעת שופר אית לך למימר צחול ולא צ"ט
צתמיה ומשני א"ר חנינא מכיון שהוא זקוק להכין לו ארון ותכריכין
דמתן (שבת קנ"א). מחשיבין על התחום להביא לו ארון ותכריכין
כמו שהוא נושא משאו דמי אלא משמע דבשבתות וי"ט אינו רשאי
לצרך ולהתפלל דטרוד להחשיך לו על
התחום להביא ארון ותכריכין וקשיא
מסיפא דקמתי בשבת מצרכין עליו
ומזמנין עליו וכן תניא נמי בירושלמי
דג"א צחול אכל בשבת מיסב ואוכל
ומצרך ועונים אחריו אמן. ואומר
הר"י דפליגי אהדדי רישא וסיפא
בירושלמי. ורבי נתנאל היה אומר
לאפשר לישבו דודאי אם דעמו
להחשיך על התחום או יש לנו לומר
דטרוד להחשיך ואינו רשאי לצרך
אכל כסיפא מיירי בשיא דעמו
להחשיך על התחום ומיהו האי טעמא
לא שייך לטעמא דמשום כבודו. ומן
הירושלמי דמשני דפטור מנגילת
לולב דמיירי צחול המועד דטרוד
לישא משאו למדנו שצחול המועד
שייך אנינות כשמתו מוטל לפניו וכיון
דכשמוטל לפניו שייך אנינות כי מוטל
עליו לקוברו כשמוטל לפניו דמי וכן
איפכא מי שמתו מוטל לפניו ואין
עליו לקוברו אינו נהג אנינות וכן
משמע בירושלמי נמסר לרביס אכול
בשר ושומה יין נמסר לכתפיס
כנמסר לרביס ועל כרחק נמסר
לרביס ר"ל אפי' לפניו דאי שלא
לפניו תיפוק ק"ל שמיך חל עליו
אבלות משילא מפתח ביתו וכיון דלא
חל עליה אנינות א"כ אדם שאינו
יכול לקבור מתו כגון אדם שמת
בצית האסורים ואין המושל מניחו
לקוברו נראה שאין חייב לנהוג בו
אנינות שסרי אין זה מוטל עליו
לקבור מפני שאינו יכול לפדותו
ולהוליאו לקברו כדתינא במסכת
שמות (פ"ג) נתיאשו צעליו מלקוברו
מתאבלין עליו ופסיק מנייה מות
אנינות מיהו צלותו שפסו מושל
גם אצילות אינו חייב ללא דמי
לנתיאשו מלקוברו (ב) ששם אינו קוברו
מו אכל הכא עיינן הוא מלפני אס
יוכל לעשות פשרה עם המושל להניחו
לקבור וכן מעשה דר' אליעזר ב"ר"ש
בצבא מליצא (דף פד:) דפסק מלות
אנינות ומעשה שמתה אחותו של ר"ת
בשבת והודיעו לו צמולאי שבת צעיר
אחרת ואכל בשר ושמה יין ואמר
כיון שיש לה צעל שחייב בקצותה
אינו אסור בצער ויין ואפשר שגם
ר"ת אס היה צעיר עלמנו היה מיקל
מאותו הטעם: והוא הדין תורה
בזרועו וקורא: והוא הדין דעל פה
אסור לקרות: וירבב עדיהם.
אכל אי מפשינן לאחוריו על החמור
שפיר דמי וכן צ"ת ואפילו אס

ואין מצרכין עליו. אין צריך שיצרכו לו אחרים צברת הלחם:
ואין מזמנין עליו. אין מצרכין עם שלשה לזמנין: שמיש המטה
איכה בנייהו. לר"ש חייב אכל בעונה בשבת: קמתי מיהא פטור
מק"ש ומכל צרכות. ואפילו כשהוא אוכל צבית חצירו: סגמא.
לכא דמי פטור אמי שאין לו צית
אחר דקאמר מחזיר פניו ואוכל:
רצ אשי אחר. לעולם אכולה ומתניתין
נמי אפילו צבית אחר נמי פטר ליה
דכל שמוטל עליו לקוברו קרי מוטל
לפניו: ויקס אברהם וגו' וכתבי
ואקברה מתי מלפני. והיא שעתא
לאו לפניו הוה: משמרו. אדם אחר
שאין קרובו אלא משמרו: סופס
ד' אמות לק"ש. שאסור לקרות בתוך
צרכי אמות שלו משום לועג לרש:
פטור מק"ש. משום דעוסק במלוה:
חוששין לעכברים. תנא קמא חיש
לעכברים אפי' בצפינה: דסקיא.
מלפון גדול של עור: ואם היה
מסירה. וצריך לרכוש על הסוס
ולרוץ: אלא אסיפא. אס היה ממירא
רוכב: מלוה ה' חונן דל קרי ציה
מלוה את המקום מי שחונן את הדל
ואין לך דל מן המנו המלוה אותו
כאלו מלוה את המקום: דלייה.
הגביהנו: לא שני. לא חזרת עליו
פעם שנית כדי שתצטונן בו: אלו
דוקים. ומאי יודעים שימותו ונתנים
אל לבס יוס המיתה ומושיבים ידיהם
מן העצירה. ורשעים אינם יודעים
מאומה שיעשים עלמם כאינם יודעים
וחוטאים: הוא פנה. השפיל את
השנים של דורות משני מקדשים שלא
היה בהם כמותו: אריאל. זה צית
המקדש שנא' הו אריאל אריאל קרית
מנה דוד (ישעיה כט): מואב. על שם
שנצחו דוד דלתי מרות המואביה:
גזיז

(א) גמ"ק כג: איתא רבן
גמלאל כן איתא בשמחה
פ"ק, (ב) סוטה דף מג:
(ג) ובשאלות פי חיי מרה א"י
אמר רב יהודה אמר רב,
(ד) ג"א מלענין, (ה) [מ"ק
נו: (ו) ומיהו נראה דף
כ"ט ש"ד מדנקט כסיפא
ס"ת כ"ל ר"ש, (ז) ודקאמר
אלא אסיפא כ"ל והיא
רש"א, (ח) ומאי טעמא כ"ל
(ט) וניעין תוספת
פסחים מ: ד"ה אכל ומוס'
כי ע"כ ד"ה פסקי ומוס'
נהא סא: ד"ה אכל ומוס' ע"כ
ס: ד"ה אכל,

הגרות הב"ח

(א) תוס' ד"ה אלו
מכין וכו' לנתיאשו מלקוברו
ששבו אלו קוברו אכל:
(ב) תוס' ד"ה למחר וכו'
צ"ת בטליתותיה וליכא
משום לועג [ע"ש בתנחומ'
ומלא דהנחה י"ע]:
(ג) בא"ד ונדול המלוה וכו'
וקשה מההיא דהתנול:
(ד) בא"ד מלפני לומר הא
דמקיים הצ"ת משום
דלתי עולה:

מוסף תוספות

א. בתוס' י"ד"ש כתב, וכן
ברבייתיהו דראב"ש כיון
שלא היה עומד לקבר
הלה עליו אבילות מיד.
ב. בתוס' י"ד"ש כתב, כי
שמע מקני לוח"ר כי
צ"ת עדות הוא שקיים
התורה ואין הדור ראוי
לאותו עדות עכשיו.

מוסף רש"י

ואין מברכין עליו. כדכתב
המוליד להוליאו ידיו מכות
(ת"ק כג. וכו' י"ד). ואין
מזמנין עליו. וכל זה לפי
שאין דעמו מיושבת עליו
ונראה ככרסה לנפלה, ועוד
דלם נא לצרך אלו שמת
צערו והו ליה לנעוג לרש
(ס' וי"ד בס' רש"י). ובשבת
מיסב. כשהוא אוכל (ס"ח).
מתחייב בכרוב. מסיב
במלות ענג שבת דלון
אכלת בשבת (ס"ח). מת
תופס ארבע אמות לק"ש.
שאסור לקרות מלפני אמותיו
משום לועג לרש שזה קורא
והו אלו יעל לקרות (ס"ח)
(ג). הוה קשיא אכחלה.
לפניו היו ענכות על בני
הקבלות (כו"ה).

רב ניסים גאון

פרק ג
דאמר מר מת תופש ד'
אמות לקרית שמע.
עיקרה במסכתא סוטה
בפרק ששית מלחמה (דף מג)
כי אתא רב דימי אמר ד'
יונתן משום ד' אליעזר בן
יעקב מת תופש ד' אמות
לקרית שמע דכתיב (שש"י ז)
לועג לרש הרף עשהו:

בדעתך לאסור ס"ת אכל צביתים וצבתים שפיר דמי (1) מדנקט ס"ת ולא מסתבר לומר
פשיטא דמותר דלמה יהיה אסור ועוד דצביתא אמר בירושלמי דסקיא מלאה ספרים או שהיו צב
עצמות של מת היה זה מפשינן לאחוריו
ורוכב עליו: (2) א"ר אסיפא משום א"ר חנינא מותר אכל צביתים: (3) ר"ת אצ"ט
ועבשיו חורפין אותנו. ומיהו והא אמרי' צ"ת הסכלת (מנחות דף מה). היא שעתא דלא רמינן ליה פי'
לועג לרש ור"ל הכא דמשיבין אותם צביתים מלווים והמתים אינם מלווים ונדול המלוה וכו' (4)
חוטים למתים ועכשיו אנו מסלקין אותן (5) ומאי שנא אומר ר"ת דוקא הם שהיו רגילים כולם
צביתים וגם לכל העוסקים בהם יש להם צבית והוה לועג לרש אם לא היה להם צבית או משום
דכתיב לדור תם אכל אנו שגם צביתין אין מנהגינו לנבזש תמיד צבית אי הוה רמינן להו הוה
לרש לאחריים ועוד א"ר ששמע מלפני לוח"ר (6) דמקיים הצ"ת עולה למנין תרי"ג עם ח'
צבית נראה כאילו קיים כל התורה ומיחזי כשיקרא וזה לא נהירא דגם חיים עמה למה
לנבזש כולה ומיהו י"ל דאנו סומכים על מסכת שמחות (פ"ג) שזיה אכל שאלו לצניו תכלת
מאפילוינו וע"פ שהגמרא חולק עליו יש דברים שאנו מניחין לגמ' שלנו ואנו עושין כספרים החלוניים כמו מחזון ישעיהו וכו' ויחל שיש צבית
וקללות וצבת' סופרים (7) מפרש ויחל והריצב"א היה רגיל שלא להקדים מן הכסף אלא להקדים
כסף נפשיה מפלוגמא אס הם חייבין צבית יש להם צבית ואם לאו הרי הם מכוסין (8) ש"י אריאל מואב. על שם דוד
ושלמה שבנו את הצית וצאו מרות המואביה: